

Høringsnotat

Prop. 162 L (2024-2025) Endringer i menneskerettsloven mv. (inkorporering av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne).

NHO Geneo er landsforeningen for Helse, velferd og oppvekst, og organiserer hele verdikjeden innen helse og velferdstjenester, barnehager, medisinsk teknisk utstyr og legemidler. Organisasjonen har 2300 medlemsvirksomheter og ca 34.000 årsverk. I denne brede porteføljen organiserer vi også private leverandører av Brukerstyrt Personlig Assistanse (BPA). Våre medlemsbedrifter innen dette segmentet leverer BPA-tjenester til mange av kommunene, enten gjennom fritt brukervalgsordninger eller enkeltkjøp.

Vårt fokus i dette innspillet vil derfor omhandle BPA opp mot forslaget, og i liten grad andre problemstillinger rundt høringsforslaget.

NHO Geneo ser to store hovedutfordringer opp mot tematikken; den ene er at mennesker med nedsatt funksjonsevne for ofte ikke får tilstrekkelig hjelp til å leve et fullverdig liv. Den andre er at for mange heller ikke får bidratt i samfunnet med de ressursene de besitter, med nedsatt funksjonsevne.

Dagens situasjon i kommune-Norge opp mot BPA-tematikken, er at det er svært stor variasjon mellom kommunene i hva slags timevedtak og oppfølging brukere får, og at flytting fra en kommune til en annen kan bety store forskjeller i tilbudet, selv om du neppe har blitt mer eller mindre funksjonsnedsatt av å flytte i seg selv.

Norge er blant landene i verden med flest mennesker i arbeidsfør alder utenfor arbeidslivet, og som bruker mest penger på å finansiere utenforskapet. Samtidig vet vi at de aller fleste av de 700.000 som av ulike grunner ikke er i arbeid, har til felles at de virkelig ønsker å jobbe og bidra til fellesskapet. Da er det et alvorlig paradoks at vi ikke evner i tilstrekkelig grad å se sammenhengene mellom bistand til enkeltmennesket og de samfunnsmessige verdiene dette gir.

NHO Geneo tror ikke inkorporeringen i seg selv fjerner alle problemer med forskjellsbehandling eller mangelfull bistand fra kommunene. Disse utfordringene vil være der også fremover med CRPD, fordi kommunalt selvstyre innebærer at det vil være ulike måter å løse oppgavene på i 356 kommuner. Økonomiske forutsetninger og prioriteringer vil fortsatt gi forskjeller i tjenestetilbudet.

Ved inkorporering av CRPD i menneskerettighetsloven, vil likevel kommunens forpliktelser bli mer synlige og ikke så lett forbigått. Inkorporeringen vil kunne innebære en begrensning i det kommunale selvstyre og en utvidelse av handlingsrommet for enkeltmennesker som ønsker å få prøvd sin sak på rettslig grunnlag, utover de forvaltningsnivåer og klage adganger som allerede ligger i norsk lovgivning.

Når staten ved ratifikasjonen av CRPD, har lagt til grunn at norsk lovgivning som kommunene forvalter, ivaretar konvensjonens krav, må kommunene allerede, så langt mulig tolke og anvende lovgivningen i tråd med Norges forpliktelser etter CRPD.

Et sentralt formål bak CRPD er å fremme, verne om, og sikre mennesker med nedsatt funksjonsevne full og likeverdig rett til å nyte alle menneskerettigheter. NHO Geneo støtter fullt og helt dette.

Regjeringen skriver at dersom inkorporering av CRPD medfører at personer med nedsatt funksjonsevne i større grad blir oppmerksomme på sine rettigheter, eller får oppfylt rettigheter de formelt sett allerede har, er det en ønsket konsekvens. Slik vi ser det, vil inkorporeringen styrke det rettslige handlingsrommet for den som ønsker å prøve sin sak, hvis man opplever urimelig behandling av kommunen sin. Det er svært viktig for de enkeltmennesker som trenger hjelp etter det lovverket som gjelder.

I forslaget legges det også vekt på at antall klagesaker til kommunene ikke trenger å øke som følge av CRPD, og at det uansett blir viktig å sikre god kompetanse på BPA blant kommunalt ansatte som skal forvalte BPA-ordningen. Vi tror omfanget av klagesaker er vanskelig å spå, men verdien av kommuner med solid kompetanse på BPA og lovverket vil kunne redusere omfanget av klager.

Videre skriver departementet at «ved å inkorporere CRPD i menneskerettsloven sender norske myndigheter et viktig signal både nasjonalt og internasjonalt, om at Norge tillegger konvensjonen stor betydning, og at rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne skal sikres på lik linje med andre. NHO Geneo støtter dette.

En inkorporering av CRPD i norsk lovgivning løser som sagt ikke i seg selv mangler ved BPA-ordninger, eller at mennesker som har krav på denne ordningen får et optimalt tilbud. Måloppnåelse her handler vel så mye om hvordan man innretter BPA-ordningen, hvilket forvaltningsnivå den skal ligge på, eller hvilke økonomiske prioriteringer som gjøres både nasjonalt og lokalt for å sikre likeverd og menneskerettigheter. NHO Geneo viser her til at Regjeringen nylig har nedsatt et nytt offentlig utvalg som skal se på disse spørsmålene.

Inkorporering av CRPD i menneskerettsloven, som innebærer at konvensjonen gjelder som norsk lov og vil gå foran annen lovgivning ved eventuell motstrid, vil sende et tydelig signal både nasjonalt og internasjonalt om at menneskerettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne skal respekteres og sikres.

NHO Geneo støtter Regjeringens forslag om inkorporering av CRPD, og er enig i at signaleffekten av dette i seg selv er viktig, uavhengig av at det er nasjonale og lokale politiske og økonomiske prioriteringer som til syvende og sist vil være utslagsgivende.

Med vennlig hilsen

NHO Geneo

Torbjørn Furulund

Bransjedirektør Helse og Velferd